

Postbus 9657
5602 LR Eindhoven

Aan: Burgemeester en wethouders van de gemeente Eindhoven

Eindhoven, 2 oktober 2018

Geacht college ,

Door de werkgroep kunst en design van de Henri van Abbestichting is een onderzoek gedaan naar de staat van het kunstwerk van Peter Struycken in het Stadhuis. Over dit onderzoek is door de werkgroep in de vorm van een statement een beschrijving opgesteld, dat hierbij is bijgevoegd en waarin wordt geconstateerd, dat het kunstwerk van Struycken in de huidige gerenoveerde vorm volledig is vernietigd. Gaarne vragen wij uw aandacht voor de inhoud en de conclusies van dit onderzoek.

Hoogachtend ,

P.M.J. van den Baar, voorzitter

G.R. Peppelenbos, secretaris

Het kunstwerk van Peter Struycken, tegelstructuur op de wanden van de liftschacht in de Eindhovense stadhuistoren, is na een bouwkundige renovatie totaal vernietigd

Door Harm Brink

Op 08-08-2018 deed de HvAS, Werkgroep Kunst en Design, een onderzoek naar de staat van het kunstwerk van Peter Struycken in de Eindhovense stadhuistoren.

De aanleiding: in maart 2017 startte een bouwkundige renovatie van de kantoortoren van het stadhuis. Het project had tot doel de bruikbaarheid van het kantorencomplex eigentijds te optimaliseren en te verduurzamen. De renovatie zou, zo werd ook met de nodige publiciteit kenbaar gemaakt, een sprekend voorbeeld moeten zijn hoe de gemeente hierop volgende renovatieprojecten aan zou pakken. Op de rol staan vernieuwingen van o.a. het stadhuis, het Van Abbemuseum, het Designhuis en het NRE-gebouw.

In het torengebouw van het stadhuis, op de wanden van de lifthallen, bevindt zich het kunstwerk van Struycken. Omdat dit kunstwerk als een vaste structuur (tegelwerk) op de wanden is aangebracht (dus niet los weg te halen en weer terug te plaatsen) werd het kunstwerk vanzelf een onderdeel van de renovatie. En trouwens, na zo'n 50-tig jaar als tegelwand/kunstwerk daar te hebben gezeten, leek een onderhoud- c.q. opknopbeurt op zich ook wel gewenst. De renovatie van het werk van Struycken zou dus meelopen in de uitgebreidere renovatie van de toren.

Twee dagen voordat de aannemer in 2017 met de renovatiewerkzaamheden zou beginnen, ben ik onder begeleiding van een bode van het stadhuis het complete werk van Struycken in het gebouw nagelopen. Ik heb er toen ook foto's van gemaakt. Medio maart jl. werden als voorschot op het eindresultaat, drie gerenoveerde etages opgeleverd. In het E.D. verschenen uiterst lovende recensies: ruimer, mooier, klimaatbeheersing en met veel ophef (sic); 95% van de materialen zijn hergebruikt!

Recentelijk werd bekend dat per 1 aug. 2018 de renovatie van de toren zou zijn afgerond. Op woensdagmiddag 8 aug. 2018 heb ik met dezelfde bode van mijn eerdere bezoek, het complete werk van Struycken opnieuw bekeken.

Mijn conclusie - ik licht dit onderstaand uitvoerig toe – het kunstwerk van Struycken in de huidige gerenoveerde vorm is volledig vernietigd. Deze renovatie is m.i. een afgang, een schande, zo kan en mag deze kunst daar absoluut niet blijven bestaan. Er is nog wel enige hoop, dit werk van Struycken kan nog worden gered, weliswaar met veel extra werkzaamheden en kosten. Gebeurt dat niet, dan lijkt de enige optie dat het werk volledig wordt gesloopt.

H.B.

Achtergronden en nadere duiding van de wandstructuur van Struycken:

1) Het gebouw, de architectuur

Inmiddels al bijna 50-jaar geleden, werd op 18 september 1969 het destijds nieuwe stadhuis van Eindhoven officieel door onze toenmalige koningin Juliana geopend. Dit toen volledig nieuwgebouwde stadhuis, naar een ontwerp van de architect en stedenbouwkundige Jan van der Laan (1896-1966), is met de ingangszijde gesitueerd aan het Stadhuisplein. En met de andere gespiegelde zijde gelegen langs de oever van De Dommel. Aan de kopse voorzijde grenst het gebouw aan de straatkant van De Wal. Aan de andere kant, achterzijde, wordt het gebouw in de hoogte afgesloten met de kantoortoren.

Het nieuwe Eindhovense stadhuis heeft een bouwvolume dat grofweg bestaat uit twee onderdelen.

1) Een grote platte vierkante doos, die vanuit de kelder (één dieptelaag) omhoog komt met een begane grond en drie bouwlagen. Deze doos heeft in de oorspronkelijke opzet op de begane grond een entreehal met daaromheen publieksfuncties en in het hart een imposante trap naar boven, overlopend in de centrale burgerhal op de eerste etage, waar een vide in hoogte doorloopt tot aan het dak, daaromheen ligt de 2de etage. Aan de centrale burgerhal op de 1ste etage grenzen aan de ene zijde de werkkamers van de burgemeester en de wethouders. Aan de overkantzijde ligt de raadszaal.

2) Het bouwvolume van de ernaast gelegen kantoortoren. Met een kelder, parterre en 9 etages werkvloeren voor het gemeentelijke ambtenarencorps. De toren is met de doos verbonden door een ondergrondse toegang in de kelder, alsook door een 3-tal gestapelde korte loopbruggen, vanuit de parterre/entreezaal en de burgerhal op de 1ste en 2de etage. De 9 etages van de toren zijn verticaal tot in de kelder verbonden met een trap/lift, per etage uitkomende op een kleine hal.

Bekijken we enkele kenmerken van de architectuur. Ontwerper Jan van der Laan heeft aan het exterieur van de grote vierkante doos, althans vanuit de pleinzijde gezien, niet echt veel weggelaten of toegevoegd. Opkomende uit de grond, lijkt de doos eerstens te staan op een massieve, tot schouderhoogte reikende terp. Waar vanaf, circa 10 meter breed, op de langs de gehele zijde een doorlopend plateau, opnieuw nu een meer dan manshoge sokkel oprijst. Ook de lange hoge dwarsgevel blijft met zijn brede marmeren borstweringen massief gesloten, hier en daar afgewisseld met in lijn gebrachte verticale stroken glas. Alleen een nauwelijks opvallende verticale opening is zichtbaar als het stadhuis eigene aubadebordes. Deze zijde aan het Stadhuisplein geeft de indruk lang te zijn, veel langer dan de zijden van het vierkante concept (van bovenaf goed te zien) doet vermoeden. Een groot flamboyant zwevend kunstwerk van beeldhouwer Arthur Spronken (1930 – 2018) - donker afstekend tegen de lichtere marmeren achtergrond - strekt zich uit voor tegen de naar het plein gekeerde wand. Het beeld, de kunst, lijkt hier de aandacht, iets van levendigheid te moeten brengen. Het is zoeken naar de ingang.

Zo staat het gebouw, dit stadhuis, daar dan, met op zijn marmeren/glas gladde huid die opvallend opgespelde decoratie van kunst. En toont zich onmiskenbaar als een niet te nemen vesting. Architect Jan van der Laan is erin geslaagd de publieksvriendelijkheid van dit stadhuis, van buiten naar binnen, tot een minimum te beperken. Aan de andere gespiegelde zijde, langs De Dommel, is er meer openheid, meer glas en gevelritmiek, maar daar maakt het gebouw toch eigenlijk alleen contact met

de natuur. Aan de kopse voorzijde dan, aan de kant van De Wal? Ook hier eenzelfde onbenaderbaarheid door terp en sokkel. Aan de uiterste rechtse zijde is nog een trap in de terp te zien, je moet goed zoeken, is dit een ingang, niet in gebruik, een nooduitgang dan? Op het dak van de doos, aan de Wal-voorkantzijde, nog wel iets frivools, de muze van de muziek: een carillon in beton. Tot slot de achterzijde, waar de kantoortoren de bebouwde vierkante vorm in de hoogte afsluit met een wat lompe uitroepteken. In de toren overigens rondom veel glas.

Mijn beschrijving kan de indruk wekken dat ik de architectuur van het Eindhovense stadhuis hartgrondig afkeur. Het tegendeel is waar. Dit gebouw moet m.i. worden gezien als een respect afdwingend en ook mooi stadhuis. Terecht is het in het verleden ooit benoemd tot een zeer waardevol en in zijn geheel te beschermen Stadsmonument. En wel omdat dit Eindhovense stadhuis, dit ontwerp van Jan van der Laan, in zijn volledige concept (vorm en inhoud), maatvoering en detaillering, zo helemaal kloppend is. Het is eigen, zichzelf, je ziet, je voelt, het deugt. Dit gebouw toont zich als vooruitstrevend, waarin dan de diepere waardes behouden en gewaarborgd zijn. En die waardes vinden we als beschermd binnen. Geprojecteerd in het interieur van hiërarchisch verbonden ruimtes. Grofweg: na de entree de ontvangsthal met publieksfuncties, waaronder ook de trouwzaal, de imposante trap naar het hogere, de centrale burgerhal met daaraan gekoppeld het bestuurlijk centrum en de zaal van de democratische besluitvorming. In dit interieur is diezelfde kloppende maatvoering en detaillering doorgevoerd. Met waardevolle materialen, niet overdreven, niet patserig, maar steeds van een warme duurzame kwaliteit. In de toren, laag voor laag, de ruimtes voor de denk- en organisatiekracht van het ambtenarenpotentieel.

In het nu bijna vijftigjarige bestaan van het Eindhovense stadhuis is het uiterlijk, het exterieur, altijd gerespecteerd en vrijwel hetzelfde gebleven. Een opvallende rode pijl als toevoeging, 'hier is de ingang', daargelaten. Met het interieur verliep dat anders. Nog maar een aantal jaren na de ingebruikname bleek de afhandeling van publieke zaken, samengevat als baliefuncties, onvoldoende geoutilleerd. Een grootschalige oplossing werd gevonden in de ontwikkeling en bouw van het Stadskantoor, jaren later, in 2002 gerealiseerd aan de overzijde van De Wal. Intern, in het stadhuis, kreeg de vrij gekomen ruimte de functie van bedrijfskantine. Ook de trouwzaal werd meerdere malen verbouwd, vergroot, verkleind, verplaatst. Maar wat er ook allemaal werd vernieuwd en verbouwd, de betrokken architecten handhaafden met respect voor het totaal, de maatvoering, de materialen, de kwaliteit.

De kantoortoren, gebouwd ruim voor de energiecrisis van 1979, met alle etages rondom glas, was een ander lot beschoren. Met name de klimaatbeheersing werd een groeiend probleem, evenals de extreem hoge beheerskosten. Met de komst van het Stadskantoor, ontvolkte de toren als werkplek. Na 2002 heeft de stadhuistoren vele jaren nutteloos leeggestaan. Totdat medio 2010/11 hier een noodoplossing voor de huisvesting van de GGD Brabant-Zuidoost werd gevonden. In 2016 kwam het torengedebouwe weer beschikbaar voor de renovatie in 2017 waarover we hier nu spreken. Ongetwijfeld zal de kantoortoren zijn oorspronkelijke functie van de werkplek van het ambtenarenkorps weer terugkrijgen. Wat gaat er dan met het Stadskantoor gebeuren, dat is dan, wat heet, een goede vraag?

2) Over de kunst

Voor het destijds nieuw te bouwen Eindhovense stadhuis werden een drietal belangrijke kunstopdrachten (A – B – C) verstrekt. Drie grote (fysiek ook) kunstwerken die integraal in het gebouw zouden worden opgenomen. Ik laat het werk van Arthur Spronken aan de buitenzijde hier even buiten beschouwing. Evenals alle verdere losse (weg te nemen, terug te plaatsen) kunst in en om het gebouw.

A) Aan beeldend kunstenaar Ad Dekkers (1938 - 1974), die een groot wandreliëf ontwierp, voorstellende de overgang/verandering van een rechthoek naar een vierkant. Dit grote in reliëf-stucwerk uitgevoerde kunstwerk is te vinden in de burgerhal, aan de bovenzijde van de glazen wand, waarachter zich de raadszaal bevindt.

B) Aan beeldhouwer André Volten (1925 - 2002), die een zwevend lijkende sculptuur ontwierp, dat in de uitvoering bestaat uit zo'n 1.500 m2 gebogen roestvrije stalen plaatjes, variërend in aaneengeschakelde hoogtes en aantallen, wat een afwisselend zwevend-bewegend dakplafond laat zien boven grote delen van de verschillende etages (burgerhal, trap, ontvangsthal).

C) Aan beeldend kunstenaar Peter Struycken (1939 -), die een doorlopende structuur als tegelreliëf ontwierp, aangebracht op de wanden van de etagehallen tegenover de liften van het torengedouw. Het uitgevoerde reliëf begint op de bodem in de kelder en loopt als het ware in de beleving visueel dwars door alle vloeren van de etages heen, tot aan het plafond van de hal van de bovenste etage.

Voordat ik me richt op de huidige (per aug. '18) kwaliteit en staat van het werk van Struycken, is het noodzakelijk om hier eerst vast te stellen dat er een aantal belangrijke overeenkomsten is tussen de drie genoemde kunstwerken. Het is m.i. belangrijk om vast te stellen dat de drie werken A – B – C in bepaalde zin vergelijkbaar zijn, zodat ze m.i. ook als een niet vervreembare eenheid moeten worden gezien. Ik noem een aantal overeenkomstigheden c.q. gemeenschappelijkheden:

- Voor het verstrekken van de kunstopdrachten is destijds een hooggekwalificeerde commissie samengesteld (onder voorzitterschap van prof. A.M. Hammacher, voormalig directeur Krölller-Müller) die de opdracht 'kunst in het stadhuis' moesten uitvoeren. De commissie selecteerde de drie betreffende kunstenaars, waaraan op hetzelfde moment dezelfde opdracht is verstrekt.
- De drie geselecteerde kunstenaars werden in het tijdgewricht van dat moment gezien als zeer vooruitstrevend en vernieuwend, genoten een hoge museale waardering en behoorden tot de top van de Nederlandse uitvoerende kunstenaars van dat moment. Het werk van deze drie kunstenaars was zeker in die tijd (en nog steeds) regelmatig te zien in Nederlandse alsook internationale solo- en groepstentoonstellingen. De werken van deze kunstenaars zijn uitgebreid vertegenwoordigd in meerdere grote museumcollecties (o.a. Van Abbemuseum).
- Het verschaffen van de drie opdrachten aan deze drie kunstenaars had dienovereenkomstig voor Nederlandse begrippen een ongewoon hoog prijskaartje.
- De drie kunstenaars kenden elkaar, kenden elkaars werk, waren met elkaar bevriend, deelden eenzelfde gedachtegoed. Twee van hen, Ad Dekkers in 1974 en André Volten in 2002, zijn inmiddels overleden.
- De drie kunstwerken waren als eenheid bestemd voor hetzelfde gebouw, het nieuwe Eindhovense stadhuis. En moesten gaan functioneren, kregen een plek, in de semi-openbare

ruimten van het gebouw en waren dus voor iedereen publiekelijk toegankelijk en zichtbaar. Voor het werk van Struycken was dat in beginsel ook zo, maar al snel na de ingebruikname van het gebouw, werd de publieke toegang naar de toren afgesloten.

- Het stadhuis Eindhoven, het huis waarin het bestuur van de stedelijke bevolking is gevestigd, het huis van iedereen, als de zetel van het bestuur van en voor iedereen. Deze wat simpele metaforische weergave van ons bestuurlijke stadsbestel, heeft ook een vertaalslag in de uitvoering van de drie kunstwerken gekregen. Uiteraard verschillend vanuit de interpretaties van de drie kunstenaars, maar in beginsel toch eenduidig:
 - a) Ad Dekkers reliëf dat de verandering van een rechthoek naar een vierkant laat zien, kan metaforisch worden verklaard als de weergave van hoe onze democratische besluit- en meningsvorming kan verlopen. De plaatsing van het werk is in die zin ook betekenisvol, het reliëf zit aan de bovenzijde van een wand van de burgerzaal: de heldere aanwezigheid ervaar je vanuit de burgerzaal door ernaar op (met respect omhoog) te kijken, het zweeft boven de aanwezige hoofden. En achter de wand die het vormt, bevindt zich, zichtbaar door een glazen onder-wand, het hart van onze lokaal functionerende democratie, de raadszaal.
 - b) De zwevende bewegende metalen delensculptuur/plafond van André Volten. Metaforisch: voor ieder individu én in gezamenlijkheid, is er de vaste bescherming/zorg, het altijd beschermende dak boven je hoofd, zwevend, je hoeft eigenlijk niet te weten dat het er echt is, het is er altijd, in wisselende schoonheid.
 - c) Peter Struycken, zijn tegelreliëf metaforisch: vanuit het fundament, de kelder, lopen alle structuren van kennis, kunde en nut door alle lagen heen omhoog, waar het op het tot het hoogste denkbare niveau voor iedereen beschikbaar is. Er is geen plafond, obstakel, barrière - maatschappelijk, financieel of anderszins - die dat tegenhoudt of stopt.

Resumerend (a, b en c): de drie kunstwerken zijn integraal bouwkundig in het stadhuis verankerd en vormen een wezenlijk onderdeel van het architectonische concept c.q. de cultuur van dit huis van de stad Eindhoven. Ze zijn en behoren onvervreemdbaar en onveranderbaar bij de democratische representatie waar het Eindhovense stadhuis voor staat.

3) Over de staat van deze kunst en in het bijzonder dat van Struycken

De eerste keer dat ik de werken van Dekkers, Volten en Struycken in het stadhuis zag, was in 1969, zo'n anderhalve week na de officiële opening door Juliana. Er werden publieksdagen georganiseerd, ik stond vooraan in de rij. Zo zag ik voor het eerst de nog 'jonge' kunst van deze drie kunstenaars. Overigens, het doorlopend wandreliëfs van Struycken voor maar drie etages, want daarna ging de rondleiding over de loopbrug via meerdere andere ruimtes langs de werken van Dekkers en Volten. Ik was onder de indruk. Zo'n twee maanden later deed ik een poging om het complete werk van Struycken alsnog te zien, maar de toegang tot de toren was inmiddels definitief voor publiek gesloten. Het werk van Struycken, in zijn complete doorlopende elf fasen (kelder, parterre en 9 etages) bleef voor mij verborgen tot 2017.

De kunst van Dekkers en Volten natuurlijk niet, de burgerhal was en is nog steeds semi-openbaar gebied. Dekkers, in al zijn eenvoud, wit, als een grote 'still' uit een 3D panoramische film, prachtig. Het werk is onveranderd gebleven, zoals het daar in 1969 is aangebracht en ik het voor het eerst ook zag. Er is wel een verandering geweest, in 2002 werd het dak van het stadhuis met een ingrijpende

verbouwing geopend. In het plafond van de burgerhal werd een groot horizontaal venster aangebracht, wat het daglicht diffuus gefilterd binnenbracht. Dat daglicht heeft de ervaring in de hal, de ruimte op zich, alsook de kunst van Dekkers en Volten veel goed gedaan. Voorheen bleef het wit van het stucwerk van Dekkers reliëf, toch min of meer versluierd in een grauwheid van het kunstlicht. Na de verbouwing van het dak in 2002, werd het reliëf van Ad Dekkers optimaal zichtbaar.

Het werk van André Volten, altijd intrigerend. Vanaf het moment waarop je lopende – ook de trap op – om je heen kijkt en steeds andere perspectieven, reflecties, beweging ziet. Overigens, vanaf 2002 is ook dit werk intens verbeterd. Want toen werd meteen ook een heel nieuw lichtplan voor de burgerzaal uitgevoerd. Die ingreep uit 2002, kwam in 2016 naar voren in een gesprek dat ik had met de Eindhovense architect Arie van Rangelrooy. Hij had het constructieve plan voor de opening van het dak ontworpen. Van Rangelrooy beseftte toen ook dat het binnenkomende daglicht een grote invloed zou hebben op de totale beleving van de hal en met name op de sculptuur van Volten. Zoals Volten het in beginsel (1969) zelf had opgezet, was er een lichtplan met uitsluitend kunstlicht, voor overdag hetzelfde als voor de avond en nacht. Met de glazen opening kwam er zoveel meer lichtbeleving dat, zolang het overdag licht was, het oude lichtplan met kunstlicht kon, nee, moest verdwijnen. En voor de donkere tijden van de dag moest er dus een nieuw lichtplan komen, dat ook meer recht zou doen aan de kwaliteit van het diffuus binnenkomende daglicht. Van Rangelrooy stond voor een probleem, hoe zo'n nieuw lichtplan te maken? André Volten zou dat eigenlijk zelf moeten doen, maar die was daar inmiddels niet meer toe in staat. Van Rangelrooy kende Struycken, en Volten en Struycken waren bevriend, verwant en betrokken op elkaars werk. Peter Struycken heeft toen in 2002 een volledig nieuw lichtplan gemaakt voor de burgerhal en het werk van Volten. Dit nieuwe lichtplan moet worden beschouwd als een op zichzelf staand kunstwerk van Peter Struycken. De belevingswaarde van het kunstwerk van Volten is hierdoor enorm toegenomen.

4) Het werk van Struycken in de stadhuistoren na renovatie

Medio 2017, op de dag voordat de aannemer met de asbestsanering van de toren zou beginnen, heb ik het hele werk van Struycken, van etage naar etage gezien. Het was toen nog in de oorspronkelijke staat. Weliswaar zag ik op iedere etage wel kapotte en ontbrekende tegeldelen. Ook her en der de beschadigingen van botsingen met archiefkarretjes en koffiewagentjes tegen de reliëfwanden. Maar het volledige kunstwerk leek in het fundament nog steeds intact. Een bode die mij begeleidde liet mij na afloop van de rondgang een ingelijste tekening zien, waarschijnlijk gemaakt door Struycken zelf, voorstellende iedere wand met structuur, boven elkaar gestapeld tot één geheel. Uiteraard heb ik daar meteen een foto van gemaakt. Op deze tekening valt precies te zien hoe de structuren van de onderliggende etage moeten aansluiten met de daarboven liggende etage. Deze tekening geeft een prachtig indruk hoe de tegelstructuur als eenheid - dus niet gefragmenteerd per etage – er uit ziet. Ik wist nu ook dat men ten stadhuize over waardevolle documentatie over dit kunstwerk kon beschikken.

Op woensdag 8 aug. 2018 heb ik het kunstwerk, neerdalend van etage naar etage, opnieuw bekeken. De renovatie was inmiddels achter de rug. Ik beschrijf mijn bevindingen van de bovenste etage naar beneden tot in de kelder:

- In alle hallen, bij alle tegelwanden, is het oorspronkelijke plafond weggehaald en vervangen door het reeds in het betonskelet van het gebouw bestaande veel hogere plafond. De wandondergrond van ruw beton loopt overal zo'n meter omhoog door. Daarmee is de essentie en ook de magie van dit kunstwerk verdwenen, vernietigd. Je kijkt nu naar een lambrisering, een vreemde, niet kloppende lambrisering.
- Een nieuw aangebrachte dikke glimmende stalen buis loopt door alle etages en staat heel dicht op de tegelwand. Dat is beslist storend, je ziet een deel van de structuren niet meer. Maar dit is niet een essentiële schending. De wandstructuur is onaangetast en loopt achterlangs, dat weet je. Maar met iets meer respect voor het kunstwerk, had de plaats van de buis wellicht, in plaats van enkele centimeters voor, ook met zo'n 50 cm. ruimte vanaf de wand kunnen lopen?
- In de oorspronkelijk versie van het kunstwerk zien we op een aantal etages dat er een vierkante grijze doos met de letter B op de deksel rechts van de trappendeur en daarmee ook midden in de wandstructuur is geplaatst. De B van Brandweer, het betreft een aanwezige brandweerslang. Deze doos is vanaf het begin (1969) als een oneigenlijk element in het kunstwerk geaccepteerd en zo ook geïncorporeerd, door de aangepaste vorm/afmeting en kleurstelling van de doos. Nu, na renovatie, is er iets verder naast de B-doos, een nieuw vreemd voorwerp tegen de tegelwand geplaatst, in een storend felgroen. Dit voorwerp schoffeert het kunstwerk, tast het kunstwerk weldegelijk aan. De vraag rijst meteen, had dit geen plekje aan de andere wand in de hal kunnen krijgen?
- Etage 4 (het kan ook 3, 5 of 6 zijn, moet nog even exact worden vastgesteld), daar is iets vreemds gebeurd. Vermoedelijk is dit een etage waar veel diepe beschadigingen door karretjes in de wand zijn aangebracht. Op het oorspronkelijke ruwe beton waartegen de tegelpatronen zijn aangebracht, is hier een laag cement ingevoegd. De hele wand, tot waar de tegelstructuur ophoudt, c.q. waar voorheen het plafond begon, heeft nu een andere kleur en een zichtbaar andere oppervlaktestructuur alsook een andere diepte gekregen. Het tegelwerk op deze wand heeft hier een totaal ander uiterlijk. Deze wand past niet meer in het totaal van het werk. Dit is een tweede fundamentele aantasting van het kunstwerk van Struycken.
- Bij mijn bezoek in 2017 zag ik veel kleine en grote beschadigingen: tegels kapot, scheef hagende tegels, ruimtes leeg, tegels verdwenen. Na renovatie zijn er zeker heel wat beschadigingen hersteld. Maar beslist niet allemaal. Vooral een aantal kleinere aantastingen zit er nog. En je ziet jammer genoeg ook dat er niet is hersteld vanuit de strikte eenheid (zelfde tegeltjes, etc.) waar het vanwege de eenvormigheid van dit kunstwerk juist om gaat.
- Op verschillende etages zijn grote opbergkasten met kleurrijke deurtjes voor de tegelwanden geplaatst, ze vullen de volledige muur tot aan de toegangsdeur. Het reliëf op de wand is daarmee onzichtbaar geworden, maar gelukkig is er niets kapotgemaakt. Dit toont aan dat er bij kantoorgebruikers weinig of geen besef bestaat dat hier om een belangrijk kunstwerk gaat.
- Mij is verteld waarom de renovatie in de lifthallen is uitgevoerd zoals die is uitgevoerd. Het ging alleen om technische voorzieningen: brandwerend, luchtdruk opbouwen in de hal, zware deuren, glimmende pijpen met uitlaatgaten, warmteregelaars, etc. Ook het weghalen van de oorspronkelijke plafonds heeft zo'n technisch reden. Daardoor is in de hal een nieuw volume ontstaan waarop alle techniek is aangepast, afgestemd. Nu, na renovatie, opnieuw veranderingen in het technische concept aanbrengen, bijvoorbeeld het terugplaatsen van het plafond op de oorspronkelijke hoogte, lijkt mij – maar als niet-technicus kan ik hierover niet goed oordelen – lijkt mij dus onmogelijk geworden. Tenzij?

Resumé:

Het kunstwerk van Peter Struycken in de Eindhovense stadhuisstoren blijkt na een renovatie op twee manieren te zijn vernietigd.

- 1) Door een verandering van de ruimte (het verplaatsen van het plafond) is het wezen van het werk aangetast, hierdoor kan het werk niet meer als een eenheid worden gezien en beleefd.
- 2) Het werk bestaat uit 11 wanden, één van die wanden heeft een andere verschijningsvorm gekregen. Ook daardoor kan het werk niet meer als eenheid worden gezien en beleefd.

Het werk van Struycken kan en mag in de huidige conditie zo niet blijven bestaan, zal compleet moeten worden afgebroken.

Een renovatie (na de renovatie!) wordt mogelijk geacht. Dat betekent het terugbrengen van de oorspronkelijke condities van het werk, zoals genoemd 1 en 2.

In het Eindhovense stadhuis bevinden zich drie grote kunstwerken die vanaf de nieuwbouw integraal (bouwkundig verankert) in het gebouw zijn opgenomen. Het zijn de werken van Ad Dekkers, André Volten en Peter Struycken. Deze drie werken vormen tezamen een representatieve eenheid. Met de vernietiging van het werk van Struycken, is ook de representatieve eenheid vernietigd. Dit is zeer betreurenswaardig en moet worden gezien als een groot verlies van de representatieve culturele waarde van het Eindhovense stadhuis. De autonome kwaliteit van de werken van Dekkers en Volten is gelukkig behouden gebleven.

Eindhoven, 26-09-2018

Harm Brink